

Nr 263.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till bidrag till sjukkassor m. m.; given Stockholms slott den 14 maj 1943.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Thorwald Bergquist.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 maj 1943.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Tillförordnade chefen för socialdepartementet, statsrådet Bergquist, anför.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på hemställan av chefen för socialdepartementet under femte huvudtiteln, punkterna 48, 49 och 50, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1943/44 beräkna

- 1) till bidrag till sjukkassor ett förslagsanslag av 23,000,000 kronor,
- 2) till kristillägg till sjukkassor ett förslagsanslag av 2,500,000 kronor samt
- 3) till moderskapspenning ett förslagsanslag av 3,700,000 kronor.

Anledningen till att ifrågavarande anslag endast upptogs med beräknade belopp var, att besparingsberedningen med skrivelse den 17 december 1942 överlämnat betänkande med utredning rörande besparingsmöjligheter och rationaliseringsåtgärder inom det statsunderstödda sjukkasväsendet samt att bifall — helt eller delvis — till de förslag, som framlagts i betänkandet, kunde tänkas komma att påverka medelsbehovet under omfördälda anslag. Besparingsberedningens förslag har numera varit föremål för beredning inom departementet. På grundval av nämnda beredning har jag kommit till den uppfattningen, att resultatet av socialvårdskommitténs pågående utredningsarbete rörande sjukkasverksamheten bör avvaktas, innan slutlig ståndpunkt intages till besparingsberedningens förslag, i varje fall såvitt dessa kunna påverka beräkningen av förenämnda anslag. Vid sådant förhållande böra anslagsfrågorna nu underställas riksdagen, och jag anhåller därför att få till närmare prövning upptaga desamma, vilka i det följande komma att behandlas var för sig.

Bidrag till sjukkassor.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1941/42	18,400,000	19,209,335
1942/43	20,000,000	—
1943/44 (<i>förslag</i>)	23,000,000	—

[Kungörelse den 26 juni 1931 (nr 282) angående stasbidrag åt sjukkassor, ändrad genom kungörelser nr 333/1935, 341/1937 och 598/1941; kungörelse den 3 december 1937 (nr 935) angående handläggningen av frågor om statsbidrag åt sjukkassor; kungörelse den 22 april 1938 (nr 132) angående särskilt statsbidrag åt sjukkassor i vissa fall.]

I skrivelse den 28 augusti 1942 har *pensionsstyrelsen* framlagt förslag rörande beräkningen för nästa budgetår av medelsbehovet för ifrågavarande ändamål. Styrelsen har därvid — efter framhållande av att anslaget för innevarande budgetår, främst på grund av ökad medlemsanslutning men även som följd av den stegrade nativiteten, kunde beräknas bliva avsevärt överskridet — anfört i huvudsak följande.

För beräkning av anslaget för budgetåret 1943/44 hade man att söka komma till en uppskattning av dels det sannolika medlemsantalet i sjukkassorna vid utgången av åren 1942 och 1943, dels sjuktalen under dessa bägge år och dels omfattningen av på åren belöpande utgifter inom kassorna för sjukvårdersättning och moderskapshjälp.

På grundval av införskaffade uppgifter från centralsjukkassorna angående nyrekryteringen av medlemmar under de fem första månaderna av år 1942 samt antaganden beträffande nyanslutningen av medlemmar till kassorna under de återstående månaderna av året hade antalet statsbidragsberättigade medlemmar vid 1942 års slut beräknats till omkring 1,833,000. Då medlemsantalet vid 1941 års slut uppgått till i runt tal 1,643,000, skulle sålunda medlemsökningen under år 1942 utgöra omkring 190,000 emot 170,000 år 1941 och 100,000 år 1940. För år 1943 hade styrelsen räknat med samma

ökning som för år 1942 eller 190,000. Medlemsantalet vid 1943 års slut skulle alltså kunna beräknas uppgå till 2,023,000.

Vad sjuktalet anginge, hade dessa allttjämt i tämligen hög grad påverkats av inkallelserna till militärtjänstgöring, beroende på att sjukkasemedlem som regel icke komme i åtnjutande av sjukpenning för sjukdomsfall, som inträffade under sådan tjänstgöring. För åren 1942 och 1943 räknade styrelsen, med hänsyn till det allttjämt ovissa tidsläget, med samma sjuktal som det för år 1941 konstaterade eller 11.35.

Utgifterna för sjukvårdersättning uppskattade styrelsen med utgångspunkt från kassornas faktiska utgifter av ifrågavarande slag under år 1941. Vidkommande kostnaderna för intagning på sjukvårdsanstalt förutsattes att dessa komme att stiga i samma grad som medlemsantalet, vilket innebure, att statsbidraget för dylika utgifter skulle öka från 215,000 kronor för år 1941 till 243,200 kronor för år 1942 och 274,300 kronor för år 1943.

Vad slutligen moderskaps hjälpen beträffade, hade antalet moderskaps hjälpsfall beräknats på grundval av, förutom antaganden beträffande antalet kvinnliga medlemmar i fruktsamhetsåldrarna, den under år 1941 konstaterade födelsefrekvensen inom sjukkassorna. Frekvenstalet hade därvid avpassats efter den för riket i dess helhet konstaterade ökningen av födelsetalet under år 1942. För år 1943 hade frekvensen beräknats bli något lägre än för år 1942.

Vid beräkningarna hade vidare förutsatts, att utbetalning förskottsvis av statsbidrag för åren 1942 och 1943 komme att påkallas i samma utsträckning som för år 1941 eller med 60.5 procent av statsbidragens sammanlagda belopp.

För täckande av det medelsbehov, som avsåge särskilt statsbidrag enligt kungörelsen den 22 april 1938, beräknades ett belopp av 130,000 kronor bli erforderligt för år 1942 och 125,000 kronor för år 1943.

Då under nu nämnda förutsättningar för utbetalning av statsbidrag under budgetåret 1943/44 skulle erfordras ett belopp av 24,235,140 kronor, föresloges, att anslaget uppfördes med 24,200,000 kronor.

Mot pensionsstyrelsens beräkningar beträffande förevarande anslag har jag i stort sett icke något att erinra. Det synes mig emellertid osäkert, om antalet medlemmar i sjukkassorna skall fortsätta att stiga lika hastigt som varit fallet under den senaste tiden. Bland annat med hänsyn härtill torde den höjning av anslaget, som för nästa budgetår uppenbarligen måste äga rum, kunna göras något mindre stor än styrelsen ifrågasatt. Jag förordar, att anslaget upptages till 23,000,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Kristillägg till sjukkassor.

På förslag av Kungl. Maj:t i proposition den 15 maj 1942, nr 308, angående anslag till mödrahjälpsverksamheten m. m. har 1942 års riksdag under rubriken kristillägg till sjukkassor för budgetåret 1942/43 anvisat ett förslagsanslag av 1,000,000 kronor. Närmare bestämmelser rörande användningen av detta anslag, vars syfte är att bereda vissa medlemmar av de erkända sjukkassorna kompensation för prisstegringen, äro meddelade i kungörelsen den 18 september 1942 (nr 761) om kristillägg å sjukpenning från erkänd sjuk-kassa.

Enligt dessa bestämmelser, som trätt i kraft den 1 oktober 1942, äger medlem, som är försörjningsskyldig mot hemmavarande barn under femton år, för tid, då till honom i enlighet med föreskrifterna i förordningen om erkända sjukassor utgår sjukpenning om minst en krona för dag, av statsmedel uppbära kristillägg å sjukpenningen. Kristillägget utgår till medlem, som är försörjningsskyldig mot högst två hemmahörande barn under femton år, med 50 öre för dag och eljest med en krona för dag. Kristilläggen utbetalas i första hand av respektive sjukassor, som kalenderårsvis i efterskott av pensionsstyrelsen från anslaget erhålla ersättning för vad de i sådant hänseende utgivit. Pensionsstyrelsen kan emellertid förskottsvis till sjukassa utbetala ersättning av ifrågavarande slag, avseende ett kvartal.

Då förevarande anslag för innevarande budgetår — såsom nämnts — upptogs till 1,000,000 kronor, förutsattes därvid, att detta belopp skulle utgöra mindre än halv normal årskostnad. För tiden därefter uppskattades emellertid motsvarande kostnad till 2,500,000 kronor för budgetår räknat.

I skrivelsen den 28 augusti 1942 har *pensionsstyrelsen* hemställt, att förevarande anslag måtte för nästa budgetår upptagas till 2,500,000 kronor.

Departements-
chefen.

Till pensionsstyrelsens förslag ansluter jag mig. Jag tillstyrker därför, att anslaget för nästa budgetår upptages till 2,500,000 kronor.

Moderskapspenning.

Budgetår	Anslag	Nettoutgift
1941/42	4,150,000	4,356,969
1942/43	4,000,000	—
1943/44 (<i>förslag</i>)	3,700,000	—

[Förordning den 11 juni 1937 (nr 338), ändrad genom förordning nr 552/1940; kungörelse den 11 juni 1937 (nr 342), ändrad genom kungörelse nr 787/1940.]

Jämlikt förordningen om moderskapspenning skall av statsmedel utgå moderskapspenning med ett belopp av 75 kronor till kvinna, som till lindrande av de med barnsbörd förenade kostnaderna är i behov därav. Behov av moderskapspenning skall, där ej särskilda omständigheter till annat föranleda, anses föreligga, om för kvinnan eller, där hon vore gift och sammanlevde med sin man, för makarna tillsammans vid senaste taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt icke upptagits beskattningsbart belopp, uppgående till minst 2,500 kronor. Kvinna, som är berättigad till moderskaps-hjälp från erkänd sjukassa, äger icke uppbära moderskapspenning.

Rätten till moderskapspenning prövas och moderskapspenning utbetalas av centralsjukkassan för den ort, där kvinnan är bosatt, eller, efter överenskommelse med centralsjukkassan, av vederbörande lokalsjukassa. Ersättning för utgivna moderskapspenningar äger centralsjukkassan att månadsvis utbetomma av tillsynsmyndigheten för erkända sjukassor, d. v. s. pensionsstyrelsen. För sitt biträde vid handhavande av ifrågavarande verksam-

het erhåller vidare centralsjukkassan vederlag med 2 kronor för varje av centralsjukkassa eller för dess räkning av lokalsjukkassa behandlad ansökan om moderskapspenning. Även detta vederlag äger centralsjukkassan att månadsvis utfå av tillsynsmyndigheten.

I skrivelsen den 28 augusti 1942 har *pensionsstyrelsen* gjort framställning beträffande det erforderliga anslagsbeloppet för berörda ändamål för nästa budgetår. Styrelsen har därvid anfört i huvudsak följande.

För bedömande av medelsbehovet under budgetåren 1942/43 och 1943/44 hade styrelsen verkställt en uppskattning av antalet fall med moderskapspenning under åren 1942—1944. Därvid hade antagits, att sammanlagda antalet fall med av centralsjukkassorna utgiven moderskapspenning eller moderskapshjälp under år 1942 komme att utgöra lika stor kvotdel av hela antalet barnbördsfall i riket som under år 1941. Antalet fall med moderskapspenning hade med ledning härav beräknats till 56,800 för år 1942, 49,660 för år 1943 och 44,260 för år 1944.

För varje sålunda beräknat fall hade förutsatts skola utgå dels ersättning med 75 kronor och dels vederlag till vederbörande erkända centralsjukkassa med 2 kronor.

Under budgetåret 1942/43 skulle enligt företagen beräkning utanordnas dels 3,075,179 kronor, utgörande vad som den 1 juli 1942 återstode av ersättningar och vederlag för år 1942, och dels 1,274,606 kronor, utgörande $\frac{1}{3}$ av ersättningar och vederlag för år 1943. Hela det för budgetåret behövlige beloppet skulle sålunda komma att utgöra 4,349,785 kronor, vilket innebure att anslaget kunde förväntas komma att överskridas med 349,785 kronor. Anledningen till att anslaget sålunda måste beräknas icke komma att förslå vore densamma, som föranlett överskridandet av anslaget för budgetåret 1941/42, d. v. s. ökningen av födelsetalet.

Under budgetåret 1943/44 förutsattes komma att utanordnas $\frac{2}{3}$ av ersättningar och vederlag för kalenderåret 1943 samt $\frac{1}{3}$ av ersättningar och vederlag för kalenderåret 1944. På grund därav beräknades under angivna förutsättningar medelsbehovet under nämnda budgetår till 3,685,219 kronor eller i avrundat tal 3,700,000 kronor.

Enligt pensionsstyrelsens kalkyler skulle nu ifrågavarande anslag i trots av det ökade antal födelser, varmed styrelsen räknat, kunna för nästa budgetår nedsättas med 300,000 kronor. Att så beräknats kunna ske, har främst sin förklaring däri, att genom den ökade anslutningen till de erkända sjuk-kassorna antalet till moderskapspenning berättigade fall kan antagas komma att successivt nedgå. Då de gjorda beräkningarna synas mig kunna godtagas, biträder jag pensionsstyrelsens förslag.

*Departements-
chefen.*

Hemställan.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1943/44 anvisa

dels till *Bidrag till sjukkassor* ett *förslagsanslag* av ..... kronor 23,000,000;
dels till *Kristillägg till sjukkassor* ett
förslagsanslag av ..... kronor 2,500,000;

Kungl. Maj:ts proposition nr 263.

dels ock till Moderskapspenning ett förslagsanslag av ..... kronor 3,700,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sten-Eric Heinrici.
